

МЕХАНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра „Теплотехніка та теплові двигуни”

**ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕПЛООБМІНУ В ТОПЦІ
ЗА ДОПОМОГОЮ МОДЕЛЮВАННЯ
ЗА МЕТОДОМ «ВТИ-ЭНИН»**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до лабораторних робіт з дисципліни
«КОТЕЛЬНІ УСТАНОВКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ»

Харків - 2010

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Теплотехніка і теплові двигуни» від 29 вересня 2008 р., протокол № 3.

Викладено основні положення методики розрахунку теплообміну в топці.

Методичні вказівки призначено для студентів спеціальності «Теплоенергетика» по дисципліні «Котельні установки промислових підприємств».

Укладачі:

старш. викл. В.К. Кадневський,
доценти М.Г. Ніколенко,
А.О. Каграманян,
асист. П.В. Рукавішников

Рецензент

доц. Д.Ю. Бородін

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕПЛООБМІНУ В ТОПЦІ
ЗА ДОПОМОГОЮ МОДЕЛЮВАННЯ
ЗА МЕТОДОМ «ВТИ-ЭНИН»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до лабораторних робіт з дисципліни
«Котельні установки промислових підприємств»

Відповідальний за випуск Кадневський В.К.

Редактор Буранова Н.В.

Підписано до друку 10.11.08 р.
Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.
Умовн.-друк.арк. 0,5. Обл.-вид.арк. 0,75.
Замовлення № Тираж 100 Ціна

Видавництво УкрДАЗТу, свідоцтво ДК 2874 від 12.06.2007 р.
Друкарня УкрДАЗТу,
61050, Харків - 50, майд. Фейєрбаха, 7

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ І ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

*Механічний факультет
кафедра «Теплотехніка та теплові двигуни»*

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕПЛООБМІНУ В ТОПЦІ
ЗА ДОПОМОГОЮ МОДЕЛЮВАННЯ ЗА МЕТОДОМ «ВТИ-
ЭНИН»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до лабораторних робіт
з дисципліни *«Котельні установки промислових під-
приємств»*

Харків – 2008

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Теплотехніка і теплові двигуни» від 29 вересня 2008 р., протокол № 3.

Викладено основні положення методики розрахунку теплообміну в топці.

Методичні вказівки призначено для студентів спеціальності «Теплоенергетика» по дисципліні «Котельні установки промислових підприємств».

Укладачі:

Старш. викл. В.К. Кадневський,
доценти М.Г. Ніколенко,
А.О. Каграманян,
асист. П.В. Рукавішников.

Рецензент

доц. Д.Ю. Бородін

1 МЕТА РОЗРАХУНКУ

Дослідження процесів теплообміну в однокамерних топках, визначення температури продуктів згоряння на виході з топки і теплосприйняття топки.

Розрахунок виконується з використанням ЕОМ. Розрахуноків на ЕОМ повинне передувати визначення геометричних характеристик топки за кресленнями і складовими теплового балансу котла за методикою, викладеної в [1, 2].

Доцільно використовувати результати розрахунку геометричних характеристик топки і складових теплового балансу, отримані в ході виконання курсового проекту з дисципліни «*Котельні установки промислових підприємств*» .

2 МЕТОД РОЗРАХУНКУ

В основу методу покладені загальні закономірності процесу радіаційного теплообміну в камері, заповненій випромінюючим середовищем, і що має поверхню нагрівання, обмуровування й у загальному випадку шар палаючого палива.

Метод дозволяє в явному вигляді врахувати вплив на теплообмін таких факторів:

- температура теплоносія;
- термічний опор шару забруднень;
- селективність випромінювання топкових газів;
- ступінь екранування топкової камери;
- кут установлення паливних пальників;
- рециркуляція газів у топку;
- склад палива;
- висота ошипування;
- тиск у топці.

Метод ґрунтується на розв'язанні системи чотирьох рі-

внянь, що описують процес теплообміну в топковій камері. У систему рівнянь входять:

- рівняння радіаційного теплообміну топкового середовища з поверхнями нагрівання

$$Q_{\dot{\epsilon}} = \frac{\sigma_0 \cdot a_{\dot{\epsilon}} \cdot H_{\dot{\epsilon}}}{B_p \cdot \chi} (T_{\dot{\epsilon}}^4 - T_{\dot{\epsilon}\delta}^4), \quad (1)$$

- рівняння теплового балансу

$$Q_{\dot{\epsilon}} = \varphi(Q_{\dot{\delta}} - I_{\dot{\delta}}''), \quad (2)$$

- рівняння теплопередачі між зовнішнім шаром забруднень поверхні нагрівання і теплоносієм

$$Q_{\dot{\epsilon}} = \frac{H_{\dot{\epsilon}}}{B_p \cdot \left(\varepsilon + \frac{1}{\alpha_2} \right)} (T_{\zeta} - T_{\dot{\epsilon}\delta}), \quad (3)$$

- емпіричне рівняння для визначення ефективної температури топкового середовища

$$T = T'' \left(1 + \sum_{i=1}^n \Delta_i \right). \quad (4)$$

Тут $Q_{\dot{\epsilon}}$ – теплота, передана теплоносієві в топці, $кВт$;
 a_k – приведений ступінь чорності топкової камери;
 $\sigma_0 = 20,53 \cdot 10^{-8}$ – коефіцієнт випромінювання абсолютно чорного тіла, $кВт/м^2 \cdot K^4$;
 $H_{\dot{\epsilon}}$ – промінесприймаюча поверхня нагрівання топки, $м^2$;
 B_p – розрахункова витрата палива, $кг/год$;
 $T_{\text{эф}}$ – абсолютна ефективна температура топкового середовища, K ;
 T''_{τ} – температура газів на виході з топки, K ;
 T_3 – температура поверхні шару забруднень, K ;
 $T_{\text{сп}}$ – температура середовища в трубах, K ;

- φ – коефіцієнт збереження теплоти;
- ε – термічний опір шару забруднень, $m^2 \cdot K / kWm$;
- Q_T – корисне тепловиділення в топці, kWm ;
- I''_T – ентальпія продуктів згоряння 1 кг палива при температурі T''_T , kJ/kg ,
- $\Sigma \Delta_i$ – сума виправлень Δ_i , що враховують вплив на ефективну температуру різних факторів;
- Δ_p – виправлення, що враховує рід палива;
- Δ_φ - виправлення, що враховує кут нахилу пальника до горизонталі;
- Δ_x - виправлення, що враховує ступінь екранування топкової камери.

Числові значення виправлень, а також формули для розрахунків інших параметрів наведені в [1, с. 89...92].

Рішення системи рівнянь (1)...(4) щодо чотирьох невідомих величин $T_{эф}$, T''_T , $T_з$, Q_L виконується в такий спосіб.

Задаємо нижню T_0 і верхню T_1 границі температурного інтервалу, усередині якого може знаходитися шукане значення T''_T .

При заданих T_0 , T_1 обчислюємо значення Q_L за рівняннями (1) і (2).

Якщо відносна відмінність ΔQ_L , підрахована за рівняннями (1) і (2), перевершує наперед задану величину похибки, за методом половинного розподілу визначаємо нове значення температури T''_T і повторюємо розрахунок. Якщо відносна різниця менше заданої похибки, обчислення припиняються і друкуються результати розрахунку.

Обчислення об'ємів і ентальпії продуктів згоряння в залежності від складу палива, коефіцієнта надлишку повітря і температури T''_T виконується у відповідність до п.п. 4.01.... 4.09 [1].

Перелік вихідних даних у порядку їхнього введення і відповідні ним ідентифікатори програми подані в таблиці 1.

Для заповнення таблиці вихідних даних необхідно, використовуючи рекомендації [1], виконати ряд допоміжних роз-

рахунків:

- вписати з таблиць I і II [1] розрахункові характеристики палива;
- у залежності від типу топкового пристрою і роду палива, що спалюється, вибрати, використовуючи рекомендації п. 4.14 [1] і таблиць XVII – XXI [1] розрахункові характеристики топки;
- визначити складові теплового балансу котла відповідно до п.п. 5.01...5.14 [1] і витрата палива відповідно до п.п. 5.15...5.16 [1];
- визначити геометричні характеристики топки відповідно до п.п. 6.01...6.05 [1];
- за таблицею XXIII визначити температуру води в трубах T_{cp} , як температуру насичення при тиску в барабані котла;
- якщо спеціально зауважено, прийняти тиск у топці $p_1 = 0,1 \text{ МПа}$.

Посилання на формули і графіки, необхідні для визначення інших вихідних даних, подані в таблиці 1 даних методичних вказівок.

У ході курсового проектування студентам рекомендується виконати розрахунок топки методом ЦКТИ [1] без застосування ЕОМ, а потім за допомогою наведеної програми досліджувати вплив різних факторів на теплообмін у топці. Вибір факторів за вказівкою викладача.

Необхідно враховувати, що і методика ЦКТИ, і методика ВТИ-ЭНИН є наближеними. Тому неминуча деяка відмінність значень $T''_т$, $I''_т$, обчислених за цими методиками.

Контрольні питання

1 Які допущення прийняті при розробленні методики ЦКТИ?

2 Які допущення прийняті при розробленні методики ВТИ – ЭНИН ?

3 Назвіть складове теплового балансу котла?

4 Назвіть і охарактеризуйте відомі вам методи чисельного розв'язання рівнянь?

Таблиця 1 - Вихідні дані для розрахунку топки

Параметр	Розмірність	Ідентифікатор	Значення	
1	2	3	4	5
L		L		Ознака роду палива: L =1 мазут, L=2 буре вугілля, L=3 кам'яне вугілля АШ
L ₁		L1		Ознака типу шарової топки: L ₁ =1 топка Померанцева, L ₁ =2 топка з закидувачем
L ₂		L2		Ознака типу топки: L ₂ =1 шарова топка , L ₂ =2. факельна топка
Q _δ ^δ	кДж/кг	QP		Розташовувана теплота палива
q ₃	%	Q3		Утрата теплоти від хімічної неповноти згоряння
q ₄	%	Q4		Утрата теплоти від механічної неповноти згоряння
q ₆	%	Q6		Утрата теплоти зі шлаком
Q _в	кДж/кг	QB		Теплота, внесена в топку з повітрям
r _i	кДж/кг	RI		Теплота газів, що рециркулюють

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
V _p	Кг/год	BP		Витрата палива
α _т		AT		Коефіцієнт надлишку повітря
φ		FI		Коефіцієнт збереження теплоти

q_v	кВт/м^3	QV		Теплова напруга топкового об'єму
Q_a^{ai}	кДж/кг	QBB		Теплота, одержувана повітрям при підігріві поза котлом
$H_{\text{л}}$	м^2	HL		Променесприймаюча поверхня нагрівання
$T_{\text{ср}}$	К	TCP		Температура води в трубах
ε	$\text{м}^2 \cdot \text{К/кВт}$	E		Термічний опір шару золи (таблиця V-3, с. 92 [1])
$\varphi_{\text{гор}}$	<i>градус</i>	FG		Кут відхилення пальника від горизонталі. Відхилення вниз - зі знаком «плюс», нагору - зі знаком «мінус»
s_v	м	SV		Ефективна товщина випромінюючого шару
P_1	МПа	P1		Тиск у топці
$a_{\text{л}}$		AL		Усереднена ефективна поглинаюча здатність теплосприймаючих поверхонь (формула V-9, с. 92 [1])
$\chi_{\text{сл}}$		XCL		Ступінь екранування шарової топки
$\chi_{\text{л}}$		XL		Ступінь екранування топки
X		X		Коефіцієнт, що враховує вплив селективності випромінювання на радіаційний теплообмін. Для твердого палива і мазуту $X = 1$
$k_{\text{кокс}} \cdot X_1 \cdot X_2$		KXX		Ефективний коефіцієнт ослаблення променів коксовими частками – п. 6.08 [1])
ε_1		E1		Припустима відносна похибка обчислення Q_v за рівняннями (1) і (2) (рекомендується приймати 0,005)
$d_{\text{зл}}$	м	DZL		Діаметр золових часток
T_0, T_1	$^{\circ}\text{C}, ^{\circ}\text{C}$	T_0, T_1		Відповідно мінімальне і максимальне значення температурного інтервалу, усередині якого очікується $T_{\text{т}}$ (рекомендується задавати $T_0 = 1100^{\circ}\text{C}, T_1 = 1800^{\circ}\text{C}$)

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
W^p	%	W		Вологість робочої маси палива
A^p	%	Z		Зольність палива
S^p	%	S		Вміст сірки палива
C^p	%	C		Вміст вуглецю в паливі

O^p	%	O		Вміст кисню в паливі
H^p	%	H		Вміст водню в паливі
N^p	%	N		Вміст азоту в паливі
P	кг/кг	P		Кількість пари, що подають на розпил палива
$a_{ун}$		U		Частка золи, що відноситься газами

Приклад розрахунку

ВИХІДНІ ДАНІ

$L = 0.3080E 00$ $LI = 0.2000E 01$ $L2 = 0.2000E 01$ $QP = 0.5000E 04$
 $Q3 = 0.0000E 00$ $Q4 = 0.5000E 00$ $Q6 = 0.3600E 00$ $QB = 0.6970E 03$
 $RI = 0.0000E 00$ $BP = 0.1333E 06$ $AT = 0.1200E 01$ $FI = 0,9980E 00$
 $QV = 0.1430E 06$ $QBB = 0.0000E 00$ $HL = 0,2079E 04$ $TCP = 0.3090E 03$
 $E = 0.4000E -02$ $FG = 0.5000E 01$ $SV = 0.0000E 00$ $P1 = 0.1000E 00$
 $AL = 0.7290E 00$ $XCL = 0.8000E 00$ $XL = 0.9500E 00$ $X = 0.1050E 01$
 $KXX = 0.5000E -01$ $E1 = 0.1000E -01$ $DZL = 0.1300E -02$ $T0 = 0.1100E 04$
 $T1 = 0.1700E 04$ $W = 0.8000E 01$ $Z = 0.2300E 02$ $S = 0.3200E 02$
 $C = 0.5520E 02$ $H = 0.3800E 01$ $O = 0.5800E 01$ $N = 0.1000E 01$
 $P = 0.0000E 00$ $U = 0.0000E 00$

РЕЗУЛЬТАТИ РОЗРАХУНКУ

ТЕМПЕРАТУРА НА ВИХОДІ З ТОПКИ $T2 = 1462.5$
ТЕМПЕРАТУРА ПОВЕРХНІ ШАРУ ЗАБРУДНЕННЯ $TZ = 901.0$
ТЕПЛОСПРИЙМАННЯ ТОПКИ $Q2 = 2298.7$

ЕФЕКТИВНА ТЕМПЕРАТУРА ТОПКОВОГО
СЕРЕДОВИЩА

TET = 506.3

ЕНТАЛЬПІЯ ГАЗІВ НА ВИХОДІ

I11 = 3374,51099

СТУПІНЬ ЧОРНОСТІ ТОПКОВОЇ КАМЕРИ

AK = 0.7068

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Тепловой расчет котельных агрегатов. Нормативный метод. - М.: Энергия, 1973. - 296 с.

2 Сидельковский Л.Н., Юренев В.И. Котельные установки промышленных предприятий. - М.: Энергоатомиздат, 1988. - 528 с.